VIATA REGINEI ELISABETA

—1843—1916—

Principesa de Wied.- Elisabeta a Romîniei.- Carmen Sylva

Din viața Reginei

REGINA ELISABETA A MURIT ASTAZI LA ORELE 8 ȘI 35 MINUTE DIMINEAȚA.

*

Regina Elisabeta a Romînieĭ s'a născut la 16 (29) Decembrie 1843 la Neuwied, ca primul copil al prințuluĭ Wilhelm de Wied și a principeseĭ Maria de Wied, născută principesă de Nassau.

Dăm următoarele note biografice din interesanta lucrare „Carmen Sylva intime“, de C. Bengescu. (Paris, 1905, edit. Librairie Félix Juven).

Familia de Wied

De Wied e o veche familie de nobilĭ renanĭ. A dat Germanieĭ încă din veacul al 12-lea o întreagă serie de prelațĭ, soldațĭ, savanțĭ, literațĭ și artiștĭ. Contele Arnold de Wied, arhiepiscop de Colonia, a uns pe Frederic Barbarosa, la Aix-la-Chapelle, împărat. Un alt conte de Wied, tot arhiepiscop de Colonia, a fost prieten cu Luther și a jucat un rol important în timpul reformațiuneĭ.

Ceva maĭ tîrziu, contele Frederic de Wied a oferit azil în statul său protestanților prigoniți, și în 1643 a întemeiat orașul Neuwied, unde fiul acestuia, Frederic Wilhelm, a construit la începutul veaculuĭ al XVIII-lea castelul Neuwied.

Pe la sfîrșitul veacululuĭ al XVIII-lea Maria Luisa Wilhelmina de Wied a fost una din cele maĭ celebre femeĭ ale timpuluĭ. S'a distins ca poetă, muziciană și miniaturistă de talent. Din ceĭ șapte fiĭ pe carĭ i-a avut patru și-au lăsat viața în luptele împotriva luĭ Napoleon, unul prințul Maximilian de Wied s'a distins ca explorator și om de știință, iar altul, Jean-August-Carol, bunicul regineĭ, a fost prințul domnitor căruia Congresul din Viena din 1815 i-a luat principatul.

Tatăl regineĭ, prințul **Herman de Wied**, după ce și-a făcut studiile la Göttingen a intrat în armată. Membru ereditar al Dieteĭ prusiene și șef al unuĭ regiment de Landwehr el a renunțat de tînăr la onorurĭ și demnitățĭ și s'a retras în viața privată, consacrîndu-se familieĭ. Om de știință, el a publicat sub diferite pseudonime, cîteva lucrărĭ filosofice, dintre carĭ cele maĭ cunoscute sunt: „Viața inconștientă a spirituluĭ și revelația divină“ (1859) și „Replică și a doua replică la vechea ceartă asupra libertățeĭ voinței“ (1863).

Mama regineĭ, principesa **Maria de Wied** a moștenit dela familia ilustră din care descindea calitățile de energie și hotărîre carĭ caracterizează casa de Nassau. Frumusețea, grația, înalta inteligență și inepuisabila eĭ caritate au făcut să fie supranumită zîna Rinuluĭ.

Principesa Maria de Nassau avea deabia 17 anĭ și jumătate cînd l'a luat pe prințul Herman de Wied și n'avea 19 anĭ împlinițĭ cînd a dat naștere primuluĭ copil: Elisabeta.

Regina a maĭ avut un frate, Wilhelm Adolf, născut la 1845 și un altul Othon Nicolae, născut la 1850.

Tatăl regineĭ a murit la 5 Martie 1864, iar principesa Maria de Wied, la 24 Martie 1902.

Copilăria

Copilăria principeseĭ Elisabeta de Wied n'a fost nicĭ de cum plină de soare, ci, dimpotrivă, de timpuriu a gustat din belșug din paharul amărăciuneĭ.

Părințiĭ eĭ, maĭ cu seamă principesa Maria, avînd convingerea că impresia din copilărie exercita o influență hotărîtoare au căutat s'o oțelească împotriva surprizelor și decepțiunilor viețeĭ. I-au dat decĭ o educație severă, rigidă. Mica principesă Elisabeta a avut parte de bone și guvernante nu tocmaĭ tandre, ba chiar brutale. In una din nuvelele eĭ, Carmen Sylva face aluzie la tratamentul răŭ la care a fost supusă. Astfel pentru o mică greșală a fost legată odată de o guvernantă de mîinĭ și de picioare, pusă într'un fel de sac, așezată pe un scaun și expusă privirilor tuturor celor din casă.

Din cauza educațieĭ rigide mica principesă care a arătat la început o mare vioiciune de caracter și a fost supranumită „vîrtejul“, a devenit timidă, fricoasă și rezervată și a rămas pentru toată viața cu o oarecare lipsă de încredere în sine.

Copilăria Carmen Sylveĭ a fost tristă și din cauza supărărilor avute și grijilor prin carĭ a trecut. Fratele eĭ Othon Nicolae, venind pe lume cu o infirmitate, a procurat în cursul scurteĭ sale viețĭ de 12 anĭ multe necazurĭ familieĭ. Nicĭ starea sănătățeĭ părinților principeseĭ n'a fost mulțumitoare așa că de fapt „Mama rănițilorˮ a fost deprinsă din copilărie să aline suferințele celor bolnavĭ.

La vîrsta de opt anĭ principesa Elisabeta a fost încredințată uneĭ excelente institutoare d-ra Josse, care a știut să-ĭ facă studiile plăcute. La vîrsta de 12 anĭ principesa Elisabeta stăpînea pe lîngă limba și literatura germană, limbile engleză și franceză, cunoștea literatura acestor două țărĭ, cînta la piano aproape toate simfoniile luĭ Beethoven. Tatăl eĭ prințul Herman a inițiat-o în tainele filosofieĭ. Maĭ tîrziu educația eĭ a fost încredințată unuĭ savant german, profesorul Sauerwein.

Setoasă de învățătură, principesa Elisabeta a reușit să-șĭ apropie o bogată cultură.

Intrarea în societate

La 1861 principesa Elisabeta a fost cîteva săptămînĭ oaspetele Curțiĭ din Berlin. Cum Curtea din Berlin era în doliu după regele Frederic Wilhelm al Prusieĭ tînăra principesă n'a putut fi introdusă atuncĭ în lume. A făcut cunoștință însă cu prințul Carol de Hohenzollern a căruĭ soție trebuia să devie opt anĭ maĭ tîrziu.

Intrarea în lume principesa Elisabeta și-a făcut-o deabia în iarna anuluĭ 1862-63 la Curtea din Baden cînd a asistat la un bal dat de marele duce și marea ducesă de Baden.

La 1863, fiind invitata mătușeĭ eĭ marea ducesă Elena a Rusieĭ, cumnata țaruluĭ Nicolae I, principesa a petrecut vara la Ouchy și iarna aceluiașĭ an la Petrograd. La curtea țaruluĭ îĭ s'a făcut o primire foarte bună. In timpul șederеĭ la Petrograd, principesa studia piano cu Rubinstein și Clara Schuman și a învățat limba rusă.

La începutul anuluĭ 1864 principesa a fost atinsă de febră tifoidă. In timpul reconvalescențeĭ a primit trista veste despre încetarea din viață a tatăluĭ eĭ, care a murit la 5 Martie 1864. Deși ar fi dorit să se întoarcă imediat la Neuwied a trebuit să-șĭ înfrîneze această dorință și deabia în Iunie a putut să-șĭ îmbrățișeze mama incolsolabilă.

Iarna 1866—67 principesa Elisabeta a petrecut-o în Italia, vizitînd Roma și Neapole. In vara anuluĭ 1868 a vizitat Curtea din Suedia, unde a învățat limba sudeză.

Logodna și căsătoria

La 25 August 1869, prințul Carol a comunicat rrprezentanților Națiuneĭ, în mesagiul de deschidere a Camerelor, că dorește să întreprindă o călătorie în străinătate pentru a-șĭ revedea familia și pentru a vizita Puterile garante și a le mulțumi pentru recunoașterea sa.

In cursul acesteĭ călătoriĭ a avut loc logodna și căsătoria prințuluĭ Carol al Romînieĭ cu principesa Elisabeta de Wied.

Prima vedere a avut loc la Colonia, la 12 Octombrie, la un concert dat de Clara Schumann. Prințul însoțit de agentul său diplomatic la Paris, d. Strat, a sosit la Colonia în dimineața zileĭ de 12 Octombrie. A descins la acelaș hotel ca și principesele de Wied și, ca din întîmplare, s'a întîlnit în grădina „Flora“ cu principesa Elisabeta. Tineriĭ s'au plimbat puțin împreună.

In aceeașĭ zi prințul a cerut oficial mîna principeseĭ Elisabeta.

La 16 Octombrie s'a celebrat oficial logodna la castelul Monrepos al familieĭ de Wied.

După o vizită la Weinburg, la viitoriĭ eĭ socri, principesa s'a reîntors la 27 Octombrie la Neuwied. La 9 Noembrie a venit și prințul Carol.

Nunta a fost fixată pentru ziua de 15 Noembrie. Invitațiĭ au început să sosească la Neuwied la 14 Noembrie.

La 15, după semnarea actuluĭ de căsătorie, care a fost supus spre aprobare regeluĭ Wilhelm I, șeful caseĭ Hohenzollern, s'a cermoniat căsătoria religioasă într'una din sălile castelului, tranformată în Capelă, în prezența regineĭ Prusieĭ și unor trimișĭ specialĭ aĭ împăraților Franțeĭ și Rusieĭ.

Guvernul romîn a fost reprezentat prin B. Boerescu ministru de justiție și I. Strat, agent diplomatic al Romînieĭ la Paris. Aŭ maĭ fost prezențĭ aghiotanțiĭ prințuluĭ, maioriĭ Greceanu și Schina, mareșalul curțiĭ G. Filipescu și damele de onoare a noueĭ Doamne a Romînieĭ, d-nele Elena Cornescu și Zulnia Sturza și șamberlanul M. A. Mavrocordatu.

Zilele următoare au maĭ avut loc un bal dat de comuna Neuwied, un dejun oferit de regina Prusieĭ la Coblenz și un dineu oferit la Neuwied.

La 18 Noembrie tineriĭ suveranĭ s'aŭ îndreptat spre Bucureștĭ prin Budapesta și Viena.

Sosirea în Romînia

După o scurtă oprire la Viena și alta la Budapesta, unde tînara pereche a vizitat pe împărăteasa Austrieĭ, nouiĭ căsătorițĭ s'au îmbarcat pe vaporul „Franz Iosef“, pe care și-a făcut călătoria de nuntă și perechea imperială austriacă, și s'aŭ îndreptat spre noua lor patrie.

De la Turnu-Severin „Franz Iosef“ a fost escortat de două vase romînești și pe tot drumul pînă la Giurgiu s'a făcut suveranilor o primire triumfală.

La Giurgiu s'a oferit noueĭ Doamne un frumos diadem și într'un echipaj ornat de florĭ și tras de opt caĭ călărițĭ de poștalionĭ îmbrăcațĭ în frumoase costume naționale suveraniĭ s'aŭ îndreptat spre gară.

In sunetul clopotelor și în zgomotul loviturilor de tun trenul și-a făcut intrarea în gara Filaret, unde era așteptat de reprezentanțiĭ tuturor autorităților și de o mulțime imensă din toate clasele sociale.

Tînăra Doamnă a fost foarte mișcată de primirea ce iĭ s'a făcut.

Imediat după sosirea eĭ principesa Domnitoare a primit o delegație a doamnelor din înalta societate bucureșteană carĭ i-au înmînat în semn de omagiu din partea Capitaleĭ un diadem în perle și diamante.

Dela sosirea eĭ în Romînia tînăra Doamnă a dat o deosebită atenție operelor de binefacere.

Nașterea și moartea Principesei Maria a Romîniei

La 8 Septembrie (27 August) 1870 principesa Elisabeta a dat naștere primeĭ principese romîne din familia Hohenzollern. Botezul s'a făcut cu mare solemnitate la biserica din Cotrocenĭ la 1 (13) Octombrie. Fericirea tînereĭ suverane a fost nețărmurită.

La 1872 la 29 Februarie, principesa Elisabeta, fiind cam suferindă a întreprins o călătorie în Italia din care s'a reîntors la 4 Maĭ. Ea a regăsit copilița eĭ mărită și devenită și maĭ încîntătoare.

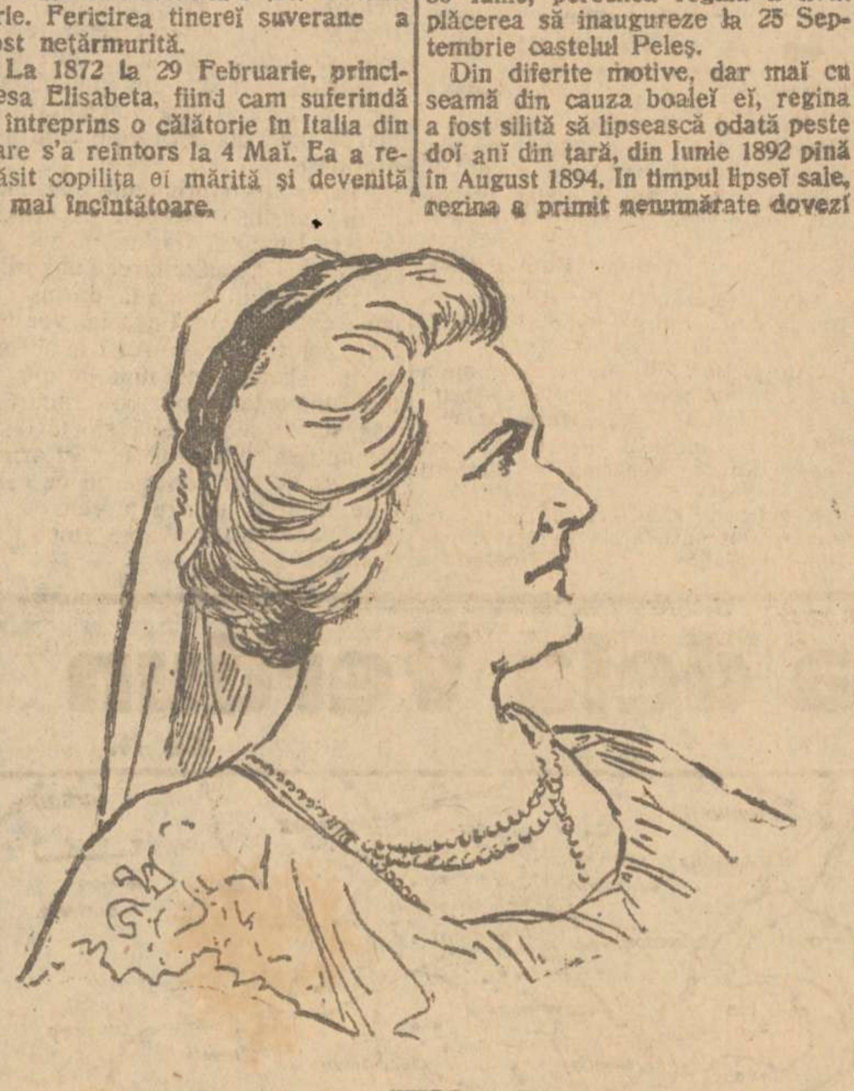

Regina Elisabeta

Iată cum își descrie prințul Carol, într'o scrisoare către părințiĭ săĭ, copilița:

„*Marioara*“ e veselă și aleargă prin toate odăile. Cînd am o clipă liberă mă joc cu dînsa. Acest copil încîntător e toată bucuria mea“.

Iar principesa Elisabeta scrie mameĭ sale: „Copilul a devenit încîntător. Nu-țĭ poțĭ închipui cît e de frumoasă și tandră. Cînd îmbrățișează pe cineva spune: Vreau ca toată lumea să fie fericită... și începe apoĭ să îmbrățișeze pe toțĭ ceĭ de față. Creșterea eĭ este ușoară fiindcă singură e dezolată de micile eĭ greșelĭ și trebue consolată. Cum se face apel la inima eĭ, orĭce încăpățînare dispare. E un copil atît de cuminte! Ochiĭ eĭ albaștri au o privire adîncă și pătrunzătoare“.

Dar fericirea suveranilor n'a fost de lungă durată. La 28 Martie 1874 febra tifoidă a răpit suveranilor fericirea lor. Principesa Maria a Romînieĭ a murit în vîrstă de 3 anĭ și 7 lunĭ. Inmormîntarea a avut loc la 20 Martie în grădina palatuluĭ din Cotrocenĭ, la doĭ pașĭ de biserica unde a fost botezată. Doliul tinerilor suveranĭ a fost împărtășit de țara întreagă.

„Mama rănițilorˮ

După moartea copiluluĭ eĭ, suverana a fost mereu suferindă. In Octombrie 1875 a fost atinsă de o paralizie a picioarelor care a reținut-o iarna întreagă la pat. Deabia în primăvară 1876 a fost restabilită.

Pe timpul răzbоiuluĭ Independențeĭ principesa Elisabeta a dat dovadă de înalta concepțiune pe care o avea despre misiunea eĭ și și-a cîștigat prin aceasta dragostea nețărmurită a întreguluĭ popor romîn.

Deși bolnavă, ea a început încă înainte de trecerea trupelor rusești prin Romînia să organizeze spitalele și serviciul de ambulanță. Ajutată de generalul Davila, inspectorul serviciuluĭ sanitar și de medicii romînĭ pușĭ sub ordinele luĭ ca și de opt medicĭ militarĭ germanĭ, suverana a fost timp de un an îngerul bolnavilor și al răniților și și-a cîștigat nobilul titlu de mama răniților.

Din Maĭ 1877, sala tronuluĭ din palatul princiar a fost prefăcută într'un vast atelier unde doamne din toate clasele sociale lucrau zi și noapte bandaje, vată, lingeriĭ pentru spitale. Suverana a construit pe cheltuiala sa două bărăcĭ cuprinzînd 100 paturí, iar mica gară Cotrocenĭ a fost transformată într'o ambulanță de 18 paturĭ.

Dela încoronare la nunta de argint

La 1881 a avut fericirea să vadă visul soțuluĭ eĭ și năzuința poporuluĭ întreg împlinit: Romînia a fost proclamată regat. Serbările încoronăreĭ carĭ au început la 10 Maiŭ și au durat treĭ zile au dat prilej poporuluĭ să-șĭ manifeste dragostea deosebită pe care o purta suveraneĭ sale.

Mereu suferindă, regina Elisabeta a fost silită să întreprindă maĭ multe călătoriĭ în străinătate. In cursul erniĭ 1881—82 suverana a fost atinsă de otită care a făcut-o să sufere mult. In primăvara anuluĭ 1883 suveraniĭ au trebuit să plece în Italia, unde regina a căutat să se restabilească, deoarece în Februarie 1883 a fost atinsă de frigurile paludine.

La Genua regina a făcut cunoștință cu compozitorul August Bungert, care maĭ tîrziu a compus muzica la multe din poeziile regineĭ.

Reintoarsă în țară la Sinaia, la 30 Iunie, perechea regală a avut plăcerea să inaugureze la 25 Septembrie castelul Peleș.

Din diferite motive, dar maĭ cu seamă din cauza boaleĭ eĭ, regina a fost silită să lipsească odată peste doĭ anĭ din țară, din Iunie 1892 pînă în August 1894. In timpul lipseĭ sale, regina a primit neumărate dovezi de dragoste din partea supușilor eĭ.

La 1894 perechea regală și-a serbat la Bucureștĭ cu o deosebit solemnitate nunta de argint.

La 1902, regina a pierdut pe mama sa.

Principalele evenimente din ultimiĭ anĭ fiind încă în amintirea tuturor nu vom stărui asupra lor.

Regina despre viața ei

Cea maĭ bună complectare pe care o putem face datelor foarte sumare de maĭ sus e să reproducem următoarele rîndurĭ scrise de defuncta regină cu prilejul celeĭ a 60-a aniversărĭ a naștereĭ sale (16 Decembrie 1903):

„Puține persoane s'aŭ bucurat ca mine ajungînd la vîrsta de șaizecĭ de anĭ. Incă de cînd eram de douăzecĭ de anĭ, mă gîndeam la acel moment, care îmĭ apărea ca portul unde voĭ găsi în sfîrșit odihnă și pace; îmĭ închipuiam că furtuna ce năvălise asupra mea, încă din frageda mea copilărie, se va liniști atuncĭ și se va perde în luciul de opal al unuĭ frumos apus de soare. Și cu toate acestea viața rămînea tainică și nepătrunsă. Nu ea devine maĭ puțin agitată, ci sufletul; nu ea se schimbă, ci ochiĭ carĭ o văd altfel. Ne arătăm maĭ bine dispușĭ față de dînsa; nu ne maĭ luptăm cu atîta înverșunare contra soarteĭ, pe care odinioară voiam s'o supunem și s'o înfrînăm înainte ca dînsa să ne fi copleșit și scufundat cu desăvîrșire. Ne facem cu adevărat răbdătorĭ, îngăduitorĭ, poate maĭ puțin pornițĭ spre milă, înțelegînd că durerea este legea omenireĭ. Am încercat în prima jumătate a viețeĭ mele suferințe fără seamăn, ispite nenumărate, cumpene neauzite, tot ce poate îndura o ființă omenească. Am și început să le povestesc cu deamănuntul, pentru a pune adevărul în fața legendelor, binevoitoare saŭ nu, formate asupra persoaneĭ mele. O muncă necurmată și grijĭ marĭ aŭ umplut a doua jumătate a vieței mele. Zilele ce-mĭ maĭ rămîn de trăit se vor strecura încet în așteparea ceasuluĭ cînd se va deschide penru mine ușa cerească, prin care s'aŭ dus toate ființele pe carĭ le-am iubit. De acolo îmĭ vine chiar de pe acum o atît de mare strălucire încît întîmplările din această lume nu mă maĭ pot neliniști. Am păstrat în mine așa mare putere de bucurie că mă înveselesc ca un copil de ziua și de ceasul viitor, și că prezentul mă încîntă ca și cum ziua de astăzĭ n'ar maĭ fi urmată de cea de mîine. O floare, o rază de soare, un obrăjior tînăr și zîmbitor, chipul venerabil al unuĭ bătrîn, o vorbă, un cîntec, o tragere de arcuș, o frunză, o pasăre, o lumină ce strălucește, o faptă bună, toate acesea mă farmecă. Adesea sînt întrebată dacă n'am fost uneorĭ înșelată în așteptările mele; răspund mereŭ: Nu nicĭodată!... Căcĭ Dumnezeŭ mi-a dat ochĭ ca să văd și urechĭ ca să aud. Și tocmaĭ din această cauză n'am cerut nicĭodată dela oamenĭ maĭ mult decît ceea ce le era cu putință să-mĭ dea. Pot zice că am primit adeseorĭ maĭ mult chiar decît mă așteptam.... Pentru mine nu există nicĭ dușmanĭ, nicĭ străinĭ, ci numaĭ suflete. Din vocabularul meŭ s'aŭ șters două cuvinte: acelea de familie și de străin. A trebuit să-mĭ părăsesc familia ca să înfiez o întreagă națiune, iar familia pe care aș fi trebuit s'o întemeiez pe acest pămînt a zburat în cer. Nu, pentru mine nu există străinĭ, ci numaĭ frațĭ, siguri totdeauna de-a fi înțeleșĭ de mine. Copila mea care e în cer, mi-a lăsat ca moștenire patria și poporul săŭ, și am primit dulcele nume de Mama Regina, *atuncĭ cînd părul începuse să-mĭ înălbească. Trebuia să fiu mama uneĭ națiunĭ întregĭ. Dar, ce dorește o mamă? Recunoștință. Am maĭ multă decît merit. Așa că nu solicit nimic peste ceea ce mi se poate da, și cînd cer un mic ajutor, acesta nu e pentru mine, ci pentru ceĭ nenorocițĭ.*

Tuturor oamenilor le e foame, toțĭ sînt bolnavĭ, toțĭ mor, cea maĭ mare parte dintr'înșiĭ sînt săracĭ, și din cauza sărăcieĭ nu pot ajunge la complecta lor dezvoltare. La urma urmeĭ, fiecare dintre noĭ e făcut ca să ajute pe semenĭĭ săĭ, dîndu-le mijlocul de-a răspîndi în jurul lor flacăra din lăuntru care îĭ însuflețește. Acea flacără poate să se asemenea cu un foc de pae, cu un foc de artificiĭ, cu para uneĭ candele, care arde zi și noapte într'o biserică, cu o rază a luneĭ, cu o flăcăruie, cu un licuricĭ, cu o torță, cu un far; foarte puținĭ sînt aceia carĭ răspîndesc strălucirea radioasă a soareluĭ. Fericițĭ aceia carĭ poartă în sufletul lor un soare ce topește și coace! Bătrînețea, care nu maĭ poate străluci nicĭ scînteia, ar trebui să fie acel soare, așa că lîngă dînsa, ca și în jurul uneĭ largĭ sobe, stăpînĭ și servitorĭ, prietenĭ și dușmanĭ, călătorĭ și cerșetorĭ să vie cu toțiĭ să se încălzească. In copilăria mea mă dusesem într'o zi ca să văd o doamnă bătrînă. Scăldată de razele soareluĭ ce răsărea, ea ședea, citind în marea sa Biblie. Iși scoate ochelariĭ și se întoarse spre mine cu un zîmbet radios. Acest surîs a strălucit pe toată existența mea ca singurul lucru de dorit pe acest pămînt. Rog pe Dumnezeŭ să puie un atare surîs în sufletul meŭ pentru cîte zile voĭ maĭ trăi așa că acest gînd din viața mea întreagă să fie gîndul tuturor: Dumnezeŭ să binecuvînteze ceĭ șaizecĭ de anĭ aĭ noștri precum și bătrînețea, cu liniștea, bunătatea și răbdarea eĭ. Să-mĭ ajute Dumnezeŭ ca să răspîndesc împrejuru-mĭ toată căldura inimeĭ mele! E totul ce doresc pînă în ceasul binecuvîntat cînd într'o lumină strălucitoare mă voĭ vedea încurajată de toțĭ aceia carĭ mă așteaptă, cînd cuvintele nu vor maĭ fi nedeslușite pentru mine, și cînd, desfăcută de orice legătură pămîntească, voĭ privi fără nicĭ un văl veșnica fericire!“

Opera lietrară a Carmen Sylvei

Regina-poetă a fost o scriitoare foarte fecundă. A scris vr'o cincizecĭ de volume și s'a încercat în toate genurile: povestea, roman, nuvela istorică, autobiografia, tragedia, drama lirică, comedia și chiar metafizica și psichologia. Afară de un mic număr de poezii scrise în englezește, publicate la Londra (1904) sub titlul Sweet Hours *(Ore plăcute) și* Les Pensées d'une Reine *(Cugetările uneĭ regine) scrise în limba franceză, toate celelalte opere ale Carmen Sylveĭ aŭ fost compuse în limba germană.*

D. C. Bengescu dă următoarea enumărare a operelor în proză ale Carmen Sylveĭ:

— *Pelerinagiul Dureriĭ* (Leidens Erdengang). Berlin, 1882, în 8 și în 4 (edițiunea în 4 cu ilustrațiunĭ).

Cugetările uneĭ Regine (scrise în limba franceză). Paris, 1882 și 1888, în 16. (Această operă a fost premiată în 1898 de Academia franceză cu premiul „Botta).

— *Poveștile Peleșuluĭ* (Pelesch-Märchen). Bonn, 1882 și 1883, în 8.

— *O rugăciune* (Ein Gebet). Berlin, 1883, în 8.

— *Din două lumĭ* (Aus zwei Welten — în colaborare cu doamna Mite Kremnitz — publicat sub pseudonimul *Dito și Idem*. Leipzig, 1884, în 8

— *Schițe* (Handzeishnungen), Berlin 1884, în 8.

Printre veacurĭ (Durch die Jahrhurderte), Bonn, 1885 în 8; dedicat luĭ Alexandri (urmarea *Poveștilor Peleșuluĭ*).

— *Astra* — în colaborare cu d-na Mite Kremnitz, Bonn, 18886, în 8.

— *Bate la ușă* (Es klopft). Ratisbona, 1887, în 8.

— *Poșta militară* (Feldpost) — în colaborare cu d-na Mite Kremnitz, Bonn, 1887, în 8.

— *La voia întîmplăriĭ* (In der Irre) — în colaborare cu d-na Mite Kremnitz. Bonn, 1888, în 8. — Conține opt nuvele din carĭ două: *Era o greșală* (Es war ein Irrthum) și *O istorie de copiĭ* (Eine Kindergeschichte) sînt scrise de Carmen Sylca în colaborare cu d-na Mite Kremnitz; — patru: *O înmormîntare în Carpațĭ* (Ein Begräbniss in den Karpathen); *Fiĭ liniștită, mămițo!* (Sei ruhig, Mütti)); *Inlănțuit* (In Fesseln) *Soacra* (Die Schwiegermutter), numaĭ de Carmen Sylva; — și două, de d-na Mite Kremnitz.

— *Robia Peleșuluĭ* (Pelesch im Dienst), Bonn, 1888, în 16.

— *Răzbunare și alte nuvele* (Rache und andere Novellen) — în colaborare cu d-na Mite Kremnitz. Bonn, 1888, în 8. — Treĭ nuvele de Carmen Sylva: *Răzbunare* (Rache), *Pablo Domenech* și *Horia*, iar două de d-na Mite Kremnitz.

— *Deficit* (Roman). Bonn, 1890, în 8.

— *Vitejie femeiască* (Frauenmuth). Bonn, 1890, în 8. Conține următoarele opere dramatice: *Ullranda.* — *Marioara.* — *Ziua scadențeĭ* (Am Verfalltag). — *Amurgul* (Dämmerung). — *Loiza.* — *Văduvele d-luĭ Daniel* (Herrn Daniels *Wittwen*).

— *De pe nicovală* (Vom Amboss). Bonn, 1890, în 12. E traducerea în limba germană, făcută de însășĭ Carmen Sylva, a *Cugetărilor uneĭ Regine.*

— *Meșterul Manole* (Meister Manole). Bonn, 1992, în 8.

Domnul Hampelmann — în colaborare cu d. Lecomte de Nouy, Bucureștĭ (1898), în 4; text german scris cu caractere gotice de însășĭ Carmen Sylva, cu traducerĭ în limbile romînă, franceză și engleză: ilustrațiunĭ în cromolitografie de Carmen Sylva.

Cuvinte sufleteștĭ (Seelen-Gespräche). Bonn, 1900, în 8.

— *Poveștile uneĭ Regine* (Märchen einer Königin)). Bonn, (1901) în 8. Cu ilustrațiunĭ.

— *Consummatum est. Viața frateluĭ meŭ Oton-Nicolae, prinț de Wied* (Es ist vollbracht. Das Leben meines Bruders Otto-Nicolas, Prinz zu Wied) Berlin, 1902, în 4. — Imprimat cu caractere gotice, text încadrat, frontispiciu gravat și figurĭ. Există o edițiune în 4, fără ornamente și fără ilustrațiunĭ.

— *Cuvinte șoptite*, (Geflüsterte Worte)). Ratisbona, 1903 și 1902, 2 volume în 16.

— *In luncă. Idilă romînească* (In der Lunca. Rumänische Idylle). Ratisbona, 1904, în 4, cu două figurĭ în culorĭ de Grigorescu.

— *Călătoria pe Dunăre a uneĭ fiicĭ a Rinuluĭ*, (Rheintochters Donaufahrt). Bucureștĭ, Socec & C-ie, 1905, în 4. Frontispiciu gravat, cu ilustrațiunĭ fotografice. O traducțiune romînă datorită d-luĭ Tz.-S... și intitulată: *Pe Dunăre*, s'a publicat de asemenea în editura *Socec*.

— *Crăciunurile uneĭ Regine*, (Les Noëls d'une Reine), Paris, Daragon (1905) în 8, desemnurĭ cu apă tare, etc. 1).

In limba romînă aŭ apărut următoarele scrierĭ ale Carmen Sylveĭ:

1. — *Puiu. Legendă de Carmen Sylva.* Bucureștĭ. *Tipografia Academieĭ romîne*, 1882, în 4 de 5 pp.

Extras din *Analele Academieĭ romîne, seria II, t. V.*, secția II. (A fost recules în *Poveștile Peleșuluĭ*).

2. — *Mîntuitorul viețiĭ. O istorie adevărată povestită după spusa căpitanuluĭ Dearburn, de Carmen Sylva.* Bucureștĭ. Tipografia Carol Gobl, 1882, în 12 de 24 paginĭ.

In versurĭ.

3. — *Poveștile Peleșuluĭ de Carmen Sylva.* F. d. și f. I. (Bucureștĭ, Socec) în 8 de 236 paginĭ.

Coperta ilustrată; portret.

Edițiunea *ministeruluĭ cultelor și al instrucțiuneĭ publice.*

4. — *Aceleașĭ.* Iașĭ, frațiĭ Șaraga, s. d., în 8 de 143 paginĭ și Tabla.

Colecțiunea Șaraga. A doua mie.

5. — *Aceleașĭ.* Bucureștĭ. Institut de arte grafice al luĭ Carol Göbl 1898, în 32 de 2 foĭ, 263 pp. și Tabla. Portret. *Mica Bibliotecă Carmen Sylva.* Textul german este față în față cu textul romînesc.

S'a tipărit și o ediție de lux.

6. — *Carmen Sylva. Bate la ușă. Traducere romînă de L. M.* Bucureștĭ, Socec & C-ie, 1887, în 18 de

7.—*Dita și Idem Astra. Traducțiune de Gion.* Bucureștĭ, Socec & C-ie, 1877, în 19 de 376 paginĭ.

8. — *O rugăciune. Nuvelă de Carmen Sylva. Traducere autorizată de Flor. Carp.* Cernăuțĭ. Editura proprie. (Tipografia archiepiscopală), 1877, în 16 de 56 pp.

Se vinde în profitul societățeĭ „Școala romînă“ din Suceava.

9. — *Carmen Sylva (M. S. Regina Elisabeta a Romînieĭ). De prin veacurĭ. Traducție din limba germană de L. T.* Bucureștĭ, C. Müller; saŭ Bucureștĭ, Leon Alcalay, f. d., 2 volume în 24 de 108 pp., plus Tabla (t. I.); de 95 pp. plus Tabla (t. II). Portret și fac-simil al semnătureĭ. *Biblioteca pentru toțĭ.*

Edițiunea a 3-a, publicată de Leon Alcalay, a apărut în 1902.

Traducțiune a volumuluĭ: *Durch die Jahrhunderte.*

Din cele 24 piese conținute în textul german numaĭ 15 aŭ fost reproduse în traducțiunea romînă:

Tomul întîĭ: *Pietrele Doamneĭ* — *Mama luĭ Ștefan-cel-Mare* — *In Vrancea* — *Bucur* — *Neaga* — *Insula Șerpilor.*

Tomul al II-lea: *Fiica luĭ Decebal* — *Dragomira—Constantin Brîncoveanu* — *Petru Cercel* — *Căderea Vidinuluĭ* — *Moșul și Baba* — *Călugărița* — *Iianu* — *Robiĭ.*

Tomul I este precedat de o *Prefață* (a editorilor).

10. *Carmen Sylva. Nuvele. Traducțiune de Gion.* Bucureștĭ, Socec & Co., 1888, în 18 de 361 paginĭ.

Traducțiune, datorită peneĭ d-luĭ Ionescu-Gion, a culegereĭ de nuvele: *Schițe (Handzeichnungen).*

11. *Cuvinte sufleteștĭ de Carmen Sylva.* Bucureștĭ, tipografia cărților bisericeștĭ, 1888, în 8, de 131 pp. Titlul și textul încadrate. Portret.

Aceasta e traducțiunea volumuluĭ *Seelen Gespräche* (traducțiune apărută cu doisprezece anĭ înainte de tipărirea textuluĭ german, publicat în 1900 de Emil Strauss, în Bonn).

O altă edițiune a acesteĭ scrierĭ în limba romînă, a fost dată în 1898 de Carol Göbl (Institutul de arte grafice Carol Göbl, Bucureștĭ) în 32, de 2 foĭ, 173 paginĭ și Tablele. Portret.

Mica Bibliotecă Carmen Sylva.

Textul german este față în față cu textul romînesc.

Această ultimă ediție nu conține decît capitolele IV, VII, IX, X, XII XIV, XX, și XXI.

S'a tipărit și într'o ediție de lux.

12. — *Pablo Domenech. Istorie militară după povestirea unuĭ martor ocular, de Carmen Sylva.* Bucureștĭ, Ig. Haimann, 1889, în 18 de 32 pp.

Traducțiune (făcută de d. Th. M. Stoenescu) a nuveleĭ cu același nume imprimate în *Răzbunare* (Rache).

13.—*Visul poetuluĭ de Carmen Sylva.* Bucureștĭ, tipografia Carol Göbl, 1890, în 4 de 12 paginĭ.

Citit în ședință publică a Academieĭ Romîne, de M. S. Regina, membru onorar al Academieĭ romîne. (A se vedea *Analele Academieĭ Romîne*, XII, I, 115).

14. — *Sola de Carmen Sylva.* Bucureștĭ, tipografia Carol Göbl, 1891, în 4, de 14 paginĭ.

Citită în ședință publică a Academieĭ romîne (ședința jubilară din 1 Aprilie 1991) de M. S. Regina. (A se vedea *Analele Academieĭ romîne*, XIII, I, 107, 111-113, și *Anexe* 247-254).

15. — *Bucureștĭ de Carmen Sylca.* Bucureștĭ, tipografia „Universul“, 1892, în 4, de 25 paginĭ. Portret și figurĭ.

16. — *Carmen Sylva. Versurĭ traduse de A Toma.* Bucureștĭ, Socec & Co., 1897, în 18, de 106 pp. Portretul Carmen Sylveĭ pe copertă.

Poeziile Carmen Sylveĭ, traduse în versurĭ romînești de d. A. Toma, sînt extrase din următoarele volume: *Meine Ruh'* (Monrepos), *Heimath* (Patria) și *Meerlieder* (Cîntece de mare).

17. — *Carmen Sylva. Vrăjitoarea. Pentru statua luĭ Carl Cauer. Traducere de A. Steuermann.* Craiova, Ralian și Ignat Samitca, 1897, în 38, de 82 paginĭ.

Traducțiune în versurĭ romîneștĭ a opereĭ *Die Hexe.*

Cu o reproducere a staueĭ luĭ Carl Cauer și un portret al Carmen Sylveĭ.

Precedat de o scurtă notiță biografică asupra Carmen Sylveĭ.

18. — *Carme Sylva. Robia Peleșuluĭ.* Bucureștĭ, Leon Alcalay, f. d. (1897), în 24, de 92 paginĭ.

Portret.

Biblioteca pentru toțĭ, No. 119.

Traducțiunea volumuluĭ *Pelesch im Dienst* (de E. R. R.)

19. — *Poeziile uneĭ Regine. Prima traducțiune în romînește a poeziilor M. S. Regineĭ Elisabeta, de Ilie I. Deleanu.* Bucureștĭ, f. d. (1897), în 16 de 128 paginĭ.

Piesele traduse sînt extrase din volumele: *Heimat* (Patria), *Meerlieder (Cîntece de mare), Handwerkerlieder* (Cîntece de meseriașĭ), *Meine Ruh' (Monrepos).*

20) — *Poezii romîne traduse de Carmen Sylva.* Bucureștĭ, institutul de arte grafice Carol Göbl, 1898, în 32, de 142 paginĭ. Portret. *Mica Bibliotecă Carmen Sylva.*

Traducere parțială a volumuluĭ *Romänische Dictungen.*

Textul german este față în față cu textul romînesc.

Conține patru poeme ale luĭ Alexandri și două ale luĭ Bolintineanu.

S'a tipărit și într'o ediție de lux. *)

21.— *Carmen Sylva. Povestea Regineĭ binefăcătoare. Tradusă după manuscriptul german inedit de George A. Mandy.* Bucureștĭ, tipografit Minerva, 1899, în 18, de 16 paginĭ.

Text încadrat; — extras *Poveștile uneĭ regine.*

Aceeașĭ legendă a fost tradusă în versurĭ romîne de Haralamb G. Leca, sub acest titlu:

Povestea uneĭ regine. Ibid., id., 1899, în 18, de 2 paginĭ.

Portret și facsimil.

22. — *Insurat. Roman de Carmen Sylva.* Bucureștĭ, 1903, în 8, de 100 paginĭ.

Traducerea e făcută de d. A. Alexandrescu-Dorna.

23. — *Ullranda. Dramă în două acte, în versurĭ, de Carmen Sylva. Tradusă de dr. . Steuerman. Muzica de Max von Weinzierl. Reprezentată pe scena teatruluĭ Național din Iașĭ cu ocazia viziteĭ MM. LL. Regele și Regina și AA. LL. RR. principele și principesa Romînieĭ*, 1904, Octombrie în treĭ. Iașĭ, tipografia „Dacia“, Iliescu, Grosu & Co., în 9, de 71 pp.

25. — *Astra. Dramă în 5 acte, în versurĭ (După romanul Astra de Carmen Sylva) întocmită de N. Rădulescu-Niger.* Bucureștĭ, Socec, 1905, în 8, de 165 pp.

25. — *Valurĭ alinate de Carmen Sylva. Traducere de George Coșbuc.* Bucureștĭ, Minerva 1906, în 8, de 142 pp.

A maĭ apărut de curînd traducerea *Poveștilor uneĭ regine* (de d. Tz. — S.); Socec, 1905, în 8, tom. I.

Regina a maĭ scris o *Precuvîntare* (în limba franceză) pentru o carte compusă de asemenea în franțuzește, dar care a eșit de sub pana uneĭ romînce, înzestrată cu un frumos talent. Această carte, intitulată *Minutes vécues* (Minute trăite), e una din acele scrierĭ ce te fac să gîndeștĭ, să visezĭ și să plîngĭ. Autoarea, care aparține uneĭ vechĭ familiĭ romîneștĭ, s'a ascuns sub enagrama de *Edma Liane* (Madeleine. Precuvîntarea Carmen Sylveĭ e adresată, sub formă de scrisoare: *A une enfant de mon âme* (Uneĭ copile a sufletuluĭ meŭ).

Maĭ cunoscute și maĭ apreciate chiar, decît operile în proză ale regineĭ sînt operile eĭ în versurĭ. Din cea maĭ fragedă vîrstă Carmen Sylva se obișnuise să exprime în versurĭ impresiunile sale.

---

1) Traducere în limba franceză a articoluluĭ Carmen Sylveĭ: *Cea maĭ frumoasă a mea zi din an.* 118 pp.

*) Amintim aci că volumul Carmen Sylveĭ intitulat *Domnul Hampelmann* este și el tradus în romînește.